

Η ΟΛΛΑΝΔΙΑ ΠΡΟΤΥΠΟΝ ΔΙΑ ΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΚΡΑΤΗ*

Υπό I. N. KINNA

“Ενας έμπορος ύφασμάτων από τὸ Leyden τῆς Ὀλλανδίας ὁ Πήτερ ντέ λὰ Κούρ, στὸ βιβλίον του *Het Interest van Holland*, τὸ ὁποῖον ἐκυκλοφόρησε τὸ 1662, ἔδωσε μὲ πολλήν ἐπιτυχίαν μίαν εἰκόνα τῆς Ὀλλανδικῆς πραγματικότητος, ἡ ὁποία ἐξακολουθεῖ ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, νὰ ὑφίσταται καὶ σήμερον.

Εἰς τὸ ὡς ἄνω βιβλίον, ὁ συγγραφεὺς φέρει ὡς παράδειγμα, διὰ μίαν δημοκρατίαν ἡ ὁποία βασίζεται εἰς τὸ ἐμπόριον ὅπως ἡ Ὀλλανδία, τὴν γάτα.

«Ἡ γάτα», γράφει ὁ Ὀλλανδὸς ἐπιχειρηματίας, «δὲν ἀφίνει εὐκαιρίαν διὰ νὰ διατρέφεται καλά».

Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ Ὀλλανδία θὰ ἔπρεπε νὰ καταβάλλῃ προσπάθειας, ὥστε νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ὑλικὴν τῆς εὐημερίαν. Σήμερον οἱ Ὀλλανδοὶ εἶναι ὑπερήφανοι, διότι ἐπέτυχον τὴν εὐημερίαν μόνοι των.

Καὶ συνεχίζει ὁ ντέ λὰ Κούρ, «Ἡ γάτα παλαίει μόνον διὰ νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν ζωὴν τῆς, τότε ὅμως ξεπερνᾷ καὶ τὸ λιοντάρι. Ἐπειδὴ συμπεριφέρεται τόσον συνετῶς, ζεῖ πλέον ἤσυχον καὶ μακροτέραν ζωὴν ἀπὸ ὅσῃν ζοῦν τὰ μεγάλα ζῶα καὶ ἔχει καὶ περισσοτέρους ἀπογόνους». Κι' ἐδῶ ὑπάρχει κάποιος συσχετισμὸς μεταξύ γάτας καὶ Ὀλλανδίας, διότι καὶ ἡ Ὀλλανδία ἔχει ὑψηλότατον ποσοστὸν γεννήσεων.

Ἡ Ὀλλανδία εἶναι μία τῶν μικροτέρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ καὶ ἡ πλέον πυκνοκατοικημένη. Εἰς τὸ τελευταῖον γεγονός εὐρίσκεται καὶ τὸ αἴτιον τῆς προσπάθειας δημιουργίας νέων ἐδαφῶν, ζωτικῆς σημασίας διὰ τοὺς Ὀλλανδοὺς.

Τὸ ὄνομα «Ὀλλανδία» ἀνήκει εἰς τὴν πλέον προηγμένην ἐπαρχίαν τοῦ κράτους καὶ ἐξ αὐτῆς ἐπεκράτησε νὰ ἀποκαλεῖται ὅλη ἡ χώρα Ὀλλανδία, ἐνῶ ἡ ἐπίσημος ὀνομασία τῆς εἶναι «Κάτω Χῶραι».

Τὸ κλίμα τῆς Ὀλλανδίας εἶναι γενικῶς ἥπιον καὶ πολὺ βροχερόν. Ἐπειδὴ τὴν διασχίζουν πολλοὶ ὑδάτινοι δρόμοι τῆς ἔδωσαν τὸ ὄνομα «Χῶρα τῶν

* Διᾱλέξις δοθεῖσα τὴν 18ην Ἀπριλίου 1964 εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας καὶ ὀργανωθεῖσα ὑπὸ τῆς Νεολέξιας τοῦ «Εὐρωπαϊκοῦ Συνδέσμου».

Νερῶν». Λόγω τοῦ ἠπιού κλίματος καὶ τῶν συχνῶν βροχῶν ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία εὗρον πρόσφορον ἔδαφος διὰ νὰ ἀναπτυχθοῦν. Εἰς τὴν ἀνάπτυξίν των ἐβοήθησαν ἰδιαίτερος τὰ εἰς τεραστίαν κλίμακα ἐπιχειρηθέντα ἀποζηρητικὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα ἐδημιούργησαν νέας μεγάλας καλλιεργησίμους ἐκτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἄλλοτε ἐκαλύπτοντο ὑπὸ τῆς θαλάσσης.

Δικαίως οἱ Ὁλλανδοὶ εἶναι ὑπερήφανοι δι' ὅ,τι ἐπέτυχον καὶ τοῦτο ἐκδηλώνουν χαρακτηριστικῶς λέγοντες ὅτι «ὁ Θεὸς ἐπλασε ὅλον τὸν κόσμον καὶ οἱ Ὁλλανδοὶ τὴν Ὁλλανδίαν».

Διὰ τῶν νεοδημιουργηθέντων ἐδαφῶν ηὐξήθησαν αἱ καλλιεργήσιμοι ἐκτάσεις καὶ τοιοῦτοτρόπως προεκλήθη αὐξήσις ἀπασχολήσεως ἐργατικῶν χειρῶν μέχρι σημείου ὥστε συχνὰ νὰ παρατηρῆται καὶ ἔλλειψις, παρὰ τὴν πυκνότητά τοῦ πληθυσμοῦ.

Ὅσον καὶ ἐὰν αἱ Κάτω Χῶραι συγκαταλέγονται μεταξὺ τῶν μικρῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν (εἶναι περίπου τρεῖς καὶ ἡμισυ φοράς μικροτέρα εἰς ἔκτασιν ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μας), ὁ πληθυσμὸς τῆς φθάνει τὰ 12 ἑκατομμύρια κατοίκους. Παραλλήλως παρουσιάζει μίαν ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας αὐξήσεις πληθυσμοῦ κατ' ἔτος εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἰδιαίτερος πυκνοκατοικημένη εἶναι ἡ Δυτικὴ περιοχὴ, ὅπου ἀναλογοῦν περίπου 750 κάτοικοι εἰς ἕκαστον τετραγωνικὸν χιλιόμετρον.

Ἡ Ὁλλανδία δύναται νὰ θεωρηθῆ πρότυπον διὰ τὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη εἰς τοὺς διαφόρους τομεῖς τῆς δραστηριότητός της, ὥστε ἐὰν μελετηθῆ προσεκτικῶς νὰ ἀποτελέσῃ ὑπόδειγμα δι' αὐτά, ἰδίως δὲ τὰ μικρά.

Τὸ κυριώτερον χαρακτηριστικὸν τῆς Ὁλλανδίας εἶναι ὁ προγραμματισμός. Εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις καὶ ὄχι μόνον εἰς τὴν οἰκονομίαν ὑπάρχει πρόγραμμα καὶ ἱεράρχησις σκοπῶν.

Εἰς τὸν οἰκονομικὸν τομέα, ὁ Ὁλλανδικὸς προγραμματισμὸς συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν παλαιότερων καὶ τελειότερων τῆς Εὐρώπης. Ἐχει ἤδη ἱστορίαν 18 ἐτῶν, τρεῖς μῆνας ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν ἐπίσημον χρονικὴν τοποθέτησιν τῆς ἀφετηρίας τοῦ Γαλλικοῦ προγραμματισμοῦ. Μὲ μέθοδον καὶ ἐπίγνωσιν τῶν ὑφισταμένων δυνατοτήτων οἱ Ὁλλανδοὶ κατάρθωσαν νὰ παρουσιάσουν ἕνα πρόγραμμα τοῦ ὁποίου πραγματοποιοῦνται σχεδὸν ὅλοι οἱ σκοποὶ συμφώνως πρὸς τὰς προβλέψεις. Ὡς σημαντικωτέρα ἐπιτυχία τοῦ προγράμματος δύναται νὰ θεωρηθῆ ἡ παρατηρουμένη κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη πλήρης ἀπασχόλησις τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, ἡ ὁποία ἀποκτᾷ ἰδιαίτεραν σημασίαν ἐὰν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὁ μέγας πληθυσμὸς τῆς χώρας.

Χάρις εἰς τὸ ἀνεπτυγμένον προγραμματισμὸν ἀλλὰ καὶ τὴν φυσικὴν ἀντοχὴν τοῦ λαοῦ εἰς τὰς ἀντιξοότητες, οἱ Ὁλλανδοὶ ἱεράρχησαν τὰς ἀνάγκας των καὶ δι' ἑνὸς μακροπνίου προγράμματος προσεπάθησαν νὰ πραγματοποιήσουν ὅ,τι ἐπεδίωκον. Κύριος σκοπὸς των ἦτο καὶ εἶναι ἡ τιθάσευσις καὶ ἀξιοποίησις τοῦ ὕγρου στοιχείου. Βάσει ἐιδικῶν προγραμμάτων ὠλοκληρώθησαν μεγάλα

τεχνικὰ ἔργα καὶ ἐπεταχύνθη ἡ ἐκβιομηχάνισις. Μεταξὺ τῶν τεχνικῶν ἔργων περιλαμβάνεται καὶ τὸ Σχέδιον Δέλτα, περὶ τοῦ ὁποίου θὰ ἀναφέρωμεν κατωτέρω. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας ὑπάρχει ἡ Ἀπόφασις περὶ Βιομηχανικῆς Ὑφανώσεως, τοῦ ἔτους 1950, ἡ ὁποία ἔθεσε τὰς βάσεις διὰ τὴν κάλυψιν τῶν ἀμεσωτέρων ἀναγκῶν τῆς χώρας εἰς τὸν τομέα αὐτόν. Ἡ βιομηχανικὴ πολιτικὴ ὠλοκληρώθη μὲ τὴν βοήθειαν συσταθέντων ἀρμοδίων συμβουλευτικῶν καὶ ἐκτελεστικῶν ὀργάνων μέσῳ τῶν ὁποίων ἐδόθη ὠθησις εἰς τὴν βιομηχανίαν ὥστε νὰ πραγματοποιηθῇ τὸ ἄλμα τῆς χώρας ἀπὸ τὴν γεωργίαν εἰς τὴν βιομηχανίαν.

Εἰς τὸν προγραμματισμὸν ὀφείλονται προσέτι καὶ τὰ μεγάλα τεχνικὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα κύριον σκοπὸν εἶχον τὴν προστασίαν ἀπὸ τὸ ὑγρὸν στοιχεῖον καὶ τὴν ἀξιοποίησιν τῶν νέων ἐδαφῶν. Ἡ μακροχρόνιος προσπάθεια τῶν Ὀλλανδῶν διὰ τὴν ἄνοδον τῆς χώρας των συνοψίζεται εἰς τὴν ἐπιγραφὴν : «Ἐνα ζωντανὸν ἔθνος δημιουργεῖ διὰ τὸ μέλλον του». Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη εὐρίσκεται χαραγμένη εἰς τὸ ἀναμνηστικὸν μνημεῖον τὸ ὁποῖον ἀνηγέρθη εἰς τὸ σημεῖον ὅπου τὸ φράγμα τῶν 29 περίπου χιλιομέτρων ὠλοκληρώθη καὶ ἐχώρισεν ὀριστικῶς τὴν θάλασσαν Zuider ἀπὸ τὴν Βόρειον Θάλασσαν. Πρὸκειται διὰ τὸ μεγαλύτερον ἀποξηραντικὸν ἔργον τοῦ κόσμου, τὴν βαθμιαίαν δηλαδὴ ἀποξήρανσιν τῆς ἀπομονωθείσης θαλάσσης Zuider. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο παρατηρεῖται ἡ πρωτοπορία τῆς Ὀλλανδίας, διότι πέραν τῶν τεχνικῶν δυνατοτήτων, καὶ γενικώτερον τῶν ὑλικῶν μέσων, ἡ πραγματοποιήσις ἐνὸς τόσοῦ μεγάλου ἔργου ἀπήτησεν ὄχι μόνον πρόγραμμα, ἀλλὰ καὶ θέλησιν, πίστιν, ἐπιμονὴν καὶ ὑπομονήν.

Ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ στάθμη τῶν τεχνικῶν ἔργων εἰς τὴν Ὀλλανδίαν εὐρίσκονται εἰς τόσο ὑψηλὸν ἐπίπεδον, ὥστε μόνον μὲ προσωπικὴν ἀντίληψιν εἶναι δυνατόν νὰ σχηματίσῃ κανεὶς γνώμην, διότι ὅ,τι κι' ἂν ἀναφέρῃ, θὰ ἀπεῖχε κατὰ πολὺ τῆς πραγματικότητος.

Τὰ Polders, τὰ ἐδάφη δηλαδὴ τὰ ὁποῖα ἀπεξηράνθησαν καὶ τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται ὑπὸ τὸ ἐπίπεδον τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης (ὑψόμετρον ἀρνητικόν), ἤδη φιλοξενοῦν ἐπ' αὐτῶν πόλεις καὶ ἀγρούς. Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ πίστις τοῦ Ὀλλανδοῦ εἰς τὰς ἰκανότητάς του. Ἡ αὐτοπεποίθησίς του εἶναι ἐκδηλος.

Προκαλεῖ εἰς τὸν ξένον ταξιδιώτην ἰδιαιτέραν ἐντύπωσιν ἡ κατηχηματικότης τῶν ξεναγῶν, οἱ ὁποῖοι, εἰς ὅσους διασχίζουν τὸ ἀκάλυπτον ἀκόμη τμήμα τῆς θαλάσσης Zuider διὰ νὰ ἰδοῦν ἐκ τοῦ πλησίον τὰ ἀποξηραντικὰ ἔργα, τονίζουν ὅτι μετὰ μίαν πενταετίαν ἀπὸ τὴν διαδρομὴν τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ τὸ πλοῖον θὰ περνᾷ αὐτοκίνητον.

Ἡ Ὀλλανδία ἐπεκτείνεται διαρκῶς πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ νέαν ἐδάφη δημιουργοῦνται. Εἶναι χαρακτηριστικὸν τῆς ἐνεργητικότητος καὶ τοῦ δημιουργικοῦ δαιμονίου τῶν Ὀλλανδῶν τὸ γνωστὸν ἀνέκδοτον συμφώνως πρὸς τὸ

όποιον ένας Γερμανός ρωτᾷ ἕνα Ὀλλανδόν, πότε θὰ ἀρχίσουν τὴν ἀποξήρανσιν τῆς . . . Βορείου θαλάσσης. Τὸ ἀνέκδοτο αὐτὸ δὲν ἀποτελεῖ ἀπλῶς ἕνα ἀστεϊσμόν, ἀλλὰ φανερώνει τὸν θαυμασμόν, ἀνάμικτον μὲ κάποιαν ζηλοφθονίαν, τῶν γειτόνων τῶν Ὀλλανδῶν διὰ τὴν δραστηριότητα τῶν τελευταίων.

Τὸ τεράστιον φράγμα, μήκους 29 χιλιομέτρων, τοῦ ὁποίου τὸ τέλος χάνεται εἰς τὸν ὀρίζοντα, ἀπετέλεσε τὴν πρώτην μεγαλειώδη νίκην τοῦ Ὀλλανδικοῦ λαοῦ ἐπὶ τοῦ ὑγροῦ στοιχείου, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἕνα ἀπὸ τὰ σημαντικώτερα τεχνικὰ ἐπιτεύγματα. Ἀθορύβως καὶ δημιουργικῶς οἱ Ὀλλανδοὶ ἐτοιμάζουν τώρα τὴν δευτέραν καὶ σημαντικωτέραν νίκην των. Πρόκειται διὰ τὸ Σχέδιον Δέλτα, τὸ Delta Plan. Τὸ ἐν λόγω Σχέδιον ἐνεκρίθη κατὰ τὸ 1957. Ἡ πραγματοποίησίς του θὰ συντομεύσῃ τὴν ἀκτὴν κατὰ 435 μίλια καὶ θὰ δημιουργήσῃ νέας καλλιεργησίμους καὶ κατοικησίμους ἐκτάσεις. Προσέτι αἱ νῆσοι αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν τοῦ Δέλτα τῶν ποταμῶν Ρήνου, Σέλντ καὶ Μάας θὰ παύσουν νὰ εἶναι ἀπομονωμένοι καὶ θὰ ἀποτελέσουν τμῆμα τῆς ἡπειρωτικῆς Ὀλλανδίας. Τοιοῦτοτρόπως μία νέα φάσις τῆς πάλης τῶν Ὀλλανδῶν πρὸς τὸ ὑγρὸν στοιχεῖον εὐρίσκεται ἐν ἐξελίξει.

Ἡ πάλη αὕτη προεκάλεσε τὴν δημιουργίαν μοναδικῆς σημασίας τεχνικῶν ἔργων διὰ τὴν Εὐρώπην, τὰ ὁποῖα δίδουν τὸ δικαίωμα εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς νὰ τὰ θεωροῦν ὡς πρότυπα μεταξὺ τῶν ἀναλόγων τῶν λοιπῶν Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν. Αἱ ἐπιτεύξεις αὗται ἀποτελοῦν ἰδίως πρότυπον διὰ τὰ μικρὰ κράτη ὥστε νὰ ὀδηγηθοῦν καὶ αὐτὰ πρὸς τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν.

Ἡ περίοδος 1945-1950 ἦτο διὰ τὴν Ὀλλανδίαν ἡ ἐποχὴ τῆς δημιουργικῆς ἐργασίας. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀνωτέρω πενταετίας ἐτέθησαν τὰ θεμέλια ὄλων τῶν σημαντικῶν τεχνικῶν ἔργων καὶ ἐπραγματοποιήθη ἡ πρώτη φάσις ἐνὸς οἰκονομικοῦ θαύματος. Χαρακτηριστικόν εἶναι τὸ γεγονός ὅτι τὸ Ρόττερνταμ, τὸ ὁποῖον εἶχεν ὀλοσχερῶς καταστραφῆ κατὰ τὸν πόλεμον, σήμερον εἶναι ἡ δευτέρα πόλις τῆς Ὀλλανδίας καὶ δὲν παρουσιάζει οὔτε ἐλάχιστον ἴχνος ἐκ τῶν ζημιῶν τὰς ὁποίας ὑπέστη.

Μία χώρα κατεστραμμένη καὶ ἐξουθενωμένη οἰκονομικῶς ἀπὸ τὸν πόλεμον, ἐκάλυψε ταχέως τὰς ζημίας τῆς καὶ μὲ ἐπιτυχίαν ἐστράφη πρὸς τὴν ἀνόρθωσιν. Ἐξ μόλις μῆνας μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ πολέμου, αἱ γαῖαι αἱ ὁποῖαι εἶχον καλυφθῆ ἀπὸ τῶν ὑδάτων παρεδόθησαν καὶ πάλιν πρὸς καλλιέργειαν. Τὸ μυστικὸν τῆς ἐπιτυχίας εὐρίσκετο εἰς τὸ ἔμφυχον ὑλικὸν τὸ ὁποῖον ἀξιοποίησε τὰς παρασχεθείσας ἐνισχύσεις. Τὸ οἰκονομικὸν θαῦμα τῆς Ὀλλανδίας συνετελέσθη, ταχύτατα.

Τὰ τελευταῖα ἔτη γίνεται συνεχῶς λόγος διὰ τὸ οἰκονομικὸν θαῦμα τῆς Δυτ. Γερμανίας, τῆς Γαλλίας, τῆς Ἰταλίας, κ.ο.κ. σπανίως δμως ἀκούομεν

κάτι καὶ διὰ τὸ «Ὀλλανδικὸν θαῦμα», τὸ ὁποῖον πλησιάζει κάπως περισσό-
τερον πρὸς τὴν κυριολεξίαν.

Τὸ οἰκονομικὸν φαινόμενον ἀποτελεῖ συνάρτησιν πολλῶν στοιχείων καὶ ἡ ἀλληλεπίδρασις τῶν διαφόρων αὐτῶν στοιχείων εἰς τὴν πραγμάτωσίν του εἶναι ἀναμφισβήτητος. Ὅταν λοιπὸν λέγομεν «Ὀικονομικὸν θαῦμα» δὲν εἶναι δυνα-
τὸν νὰ τὸ θεωροῦμεν ὡς αὐτοτελές, ἀλλὰ ὀφείλομεν νὰ λαμβάνωμεν ὑπ' ὄψιν
καὶ τὰς ἀντιστοιχοῦς ἐπιτεύξεις εἰς τοὺς λοιποὺς τομεῖς, αἱ ὁποῖαι δημιουρ-
γοῦνται ἀναποφεύκτως καὶ ὀλοκληρώνουν τὸ θαῦμα αὐτό.

Οἱ συντελεσταὶ οἱ ὁποῖοι ἐπηρεάζουν τὸ οἰκονομικὸν φαινόμενον εἶναι
γνωστοί : πολιτικοί, κοινωνικοί, πολιτιστικοί, εἰδικῶς ὅμως διὰ τὴν Ὀλλαν-
δίαν θὰ πρέπει νὰ τονισθῇ ἡ ἰδιαίτερα ἐπίδρασις τοῦ ἀνθρωπίνου παράγοντος
καὶ ἡ ἀξιοποίησίς του κατὰ τὸν καλλίτερον τρόπον.

Τὸ «Ὀλλανδικὸν θαῦμα» ὀφείλεται ἐν πρώτοις εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ αὐτὸ
ἔχει ἰδιαίτεράν σημασίαν διὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν τῆς τεχνικῆς. Ἡ φύσις ὄχι
μόνον δὲν ἐβοήθησεν ἀλλὰ ὑπῆρξε καὶ δυσμενῆς ἔναντι τῶν ἀνθρωπίνων προ-
σπαθειῶν. Ἐλάχιστα γνωστόν, ἰδιαίτερος εἰς τὴν χώραν μας, τὸ «Ὀλλανδικὸν
θαῦμα» δὲν διεδόθη, ἀφ' ἑνὸς διότι ἡ Ὀλλανδία εἶναι μία μικρὰ χώρα καὶ ἀφ'
ἑτέρου διότι ἀποτελεῖ ἓνα «θαῦμα διαρκείας» θὰ ἠδύνατο νὰ εἴπη κανεὶς, τὸ
ὅποῖον εὐρίσκεται ἐν ἐξελίξει — ἀνεφέρθη ἤδη τὸ Σχέδιον Δέλτα μὲ ἐξαιρε-
τικῶς εὐνοϊκὰς ἐπιπτώσεις ἐπὶ τῆς Ὀλλανδικῆς οἰκονομίας ὅταν θὰ ἔχη ἀόλο-
κληρωθῇ. Ἡ προσπάθεια αὐτὴ καλύπτει μακρὰν χρονικὴν περίοδον εἰς ποικί-
λας φάσεις.

Ἡ Ὀλλανδία χάρις εἰς τὴν καταβληθεῖσαν τεραστίαν προσπάθειαν, καὶ
τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων τῆς, παραδειγματικὴν εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην,
κατάρθωσε νὰ παρουσιάσῃ τοιοῦτοτρόπως ἰσόρροπον ἀνάπτυξιν εἰς ὅλους τοὺς
τομεῖς. Εἰς μίαν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποῖαν, καλῶς ἢ κακῶς, τὸ οἰκονομικὸν
στοιχεῖον κυριαρχεῖ εἰς τὰς διεθνεῖς σχέσεις οἱ Ὀλλανδοὶ ὄχι μόνον τὸ ἀξιο-
ποίησαν, ἀλλὰ τὸ περιώρισαν αὐστηρῶς εἰς τὸν ρόλον τοῦ «μέσου» καὶ ὄχι
τοῦ «σκοποῦ». Εἶναι γενικῶς παραδεκτὸν ἄλλωστε ὅτι ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις
καὶ ἡ εὐημερία ἔχουν εὐνοϊκὴν ἐπίδρασιν πρὸς ὅλας τὰς κατευθύνσεις, καὶ ὅτι,
ἡ οἰκονομικὴ εὐημερία συνήθως συμβαδίζει μὲ τὴν ὑψηλὴν πολιτιστικὴν στά-
θμην καὶ τὰ μεγάλα πνευματικὰ ἐπιτεύγματα. Αὐτὸ ἀποδεικνύεται καὶ στα-
τιστικῶς, διότι ἡ Ὀλλανδία, ὅπως καὶ αἱ λοιπαὶ ἀνεπτυγμέναι χῶραι, ἔχουν
μικρὸν ποσοστὸν ἀναλφαβητῶν. Ἐξ αὐτοῦ συνάγεται τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ
οἰκονομικὸς παράγων ἐπηρεάζει τὸ μορφωτικὸν ἐπίπεδον ἀλλὰ, συγγρόνως,
καὶ ὁ ἀνθρώπινος παράγων, ἐπιδρᾷ ἀντιστοιχῶς εὐνοϊκῶς, ἀναλόγως τοῦ
μορφωτικοῦ του ἐπιπέδου, ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ παράγοντος. Ὡς ἐκ τούτου
εἶναι φυσικὸν ἡ οἰκονομικὴ εὐημερία καὶ τὰ ἀξιοβλάστα πολιτιστικὰ ἐπιτεύ-
γματα ὄχι μόνον νὰ συμβαδίζουν εἰς τὴν Ὀλλανδίαν, ἀλλὰ νὰ ἀποτελοῦν καὶ
πρότυπον διὰ τὰ λοιπὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη.

Δέν πρέπει περαιτέρω νά παραγνωρίζεαι τὸ γεγονός ὅτι τὰ ὑψηλοῦ πολιτιστικοῦ ἐπιπέδου κράτη συνήθως ὀφείλουν τὸ ὑψηλὸν αὐτὸ ἐπίπεδον καὶ εἰς τὸ ἀνεπτυγμένον ἐμπόριον καί, γενικώτερον, τὰς ἀνεπτυγμένας συναλλαγάς.

Ἡ Ὁλλανδία ἐξακολουθεῖ νά ἀποτελῇ ἐμπορικὸν κέντρον ὄχι μόνον τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ ὅλου τοῦ κόσμου. Διαθέτει τὸν δεῦτερον λιμένα τοῦ κόσμου : τὸ Ρόττερταμ, ἀλλὰ παραλλήλως καὶ τὸν ἐπίσης μεγάλον λιμένα τοῦ Ἄμστερνταμ. Ἐπὶ πλέον τὸ δίκτυον τῶν ὑγρῶν ὁδῶν αἱ ὁποῖαι τὴν διασχίζουν τῆς παρέχουν ἰδιαίτερα πλεονεκτήματα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν μεταφορῶν καὶ τοῦ ἐμπορίου ἐν γένει. Εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ εἰς τὸ ὑγρὸν στοιχεῖον ὀφείλεται κυρίως ἡ ἀνεπτυγμένη οἰκονομία τῆς. Κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα ἡ Ὁλλανδία εὕρισκετο εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἐμπορίου. Βραδύτερον ὅμως ὑπεσκελίσθη ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους γείτονάς τῆς, χωρὶς πάντως νά χύσῃ νά ἀποτελῇ ἐμπορικὸν κέντρον.

Τὸ ἐμπόριον, καὶ κυρίως βεβαίως τὸ ἐξαγωγικόν, ἀποτελεῖ τὴν κυρίαν αἰτίαν τῆς οἰκονομικῆς εὐεξίας τῆς χώρας. Εὕρισκομένη εἰς προνομιοῦχον γεωγραφικὴν θέσιν καὶ μὲ τοιοῦτον πυκνὸν δίκτυον ἐσωτερικῶν ὑδατίνων ὁδῶν, αἱ ὁποῖαι καὶ τὴν συνδέουν μὲ ὅλην τὴν Εὐρώπην, ἀνέπτυξε τόσον πολὺ τὰς συναλλαγάς, ὥστε, ἐκτὸς τοῦ ἐμπορικοῦ, νά καταστῇ καὶ ναυτιλιακὸν καὶ τραπεζικὸν κέντρον.

Ἐκτὸς ὅμως τοῦ ἐμπορίου ἀνεπτύχθη καὶ ἡ βιομηχανία τῆς Ὁλλανδίας εἰς τρόπον, ὥστε σήμερον αὕτη νά συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν βιομηχανικῶς ἀνεπτυγμένων κρατῶν, ἀσχέτως ἐὰν πολλαὶ ἐκ τῶν βιομηχανιῶν τῆς ἔχουν κυρίως ὡς ὑπόβαθρον τὴν γεωργίαν ἢ τὴν κτηνοτροφίαν.

Οἱ Ὁλλανδοί, ἂν καὶ τὸ νόμισμά των δὲν εἶναι τόσον γνωστὸν εἰς τὴν διεθνή ἀγοράν, χάρις εἰς τὰς προσπάθειάς των πρὸς διατήρησιν τῆς νομισματικῆς καὶ οἰκονομικῆς σταθερότητος εἰς τὴν χώραν των, τὸ κατέστησαν ἐν τῶν σταθερωτέρων τῆς Δυτ. Εὐρώπης.

Ὡς λαός, οἱ Ὁλλανδοί, ἐπέτυχον οἰκονομικῶς, διότι ἀξιοποίησαν τὰς δυνατότητας ἐνὸς ἐκάστου ἀτόμου συμφώνως πρὸς τὰς ἰκανότητάς του ἀλλὰ καὶ πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν. Ἀπὸ τὸν κόσμον ὁ ὁποῖος κατοικεῖ εἰς τὰ βιομηχανικὰ κέντρα τῆς δυτικῆς περιοχῆς ἕως τὴν Βόρειον Φριζλανδίαν, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἔχουν διαφορετικὴν γλῶσσαν καὶ ἔθιμα καὶ ἀσχολοῦνται μὲ τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ἀλιεῖαν, ὅλοι ἐργάζονται δι' ἓνα καλλίτερον «αὔριον».

Ἀπεφάσισαν νά ἐργασθοῦν διὰ τὰς ἐπομένους γενεάς. Αὐτὸ ἀπαιτεῖ τὸ ἔθνικόν συμφέρον, τὸ ὁποῖον τοποθετεῖται ὑπεράνω τοῦ ἀτομικοῦ. Τοιοῦτοτρόπως ἐπέτυχον, μὲ τὴν δημιουργίαν νέων ἐδαφῶν, δυνατότητας διὰ νέας ἀπασχολήσεις καὶ ὡς ἐκ τούτου μείωσιν τῆς μεταναστεύσεως. Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ θυσία τοῦ Ὁλλανδικοῦ λαοῦ διὰ τὸν κόσμον ὁ ὁποῖος ἀκολουθεῖ, διὰ τὸ ἔθνος ὡς σύνολον.

Ὡς ἀνεφέρθη, ἡ Ὁλλανδία ἔχει ἀνεπτυγμένον ἐμπόριον. Πράγματι εἶναι

ὑποχρεωμένη νὰ ζῆ ἀπὸ τὰς ἐξαγωγάς. Διὰ τῆς συμμετοχῆς τῆς εἰς τὴν Κοινὴν Ἀγορὰν ἠϋξήθησαν αἱ συναλλαγαὶ τῆς μετὰ τὰ ἄλλα κράτη, τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς καὶ παρὰ τὴν φυσιολογικὴν παράλληλον αὐξήσιν τῶν εἰσαγωγῶν, αἱ ἐξαγωγαὶ κατώρθωσαν νὰ αὐξηθοῦν τόσον, ὥστε νὰ ἐπέλθῃ, σχεδὸν ἰσορροπία εἰς τὸ ἐμπορικὸν ἰσοζύγιον.

Αἱ ἐξαγωγαὶ ἔχουν αὐξηθῆ τόσον πολὺ ὥστε ἡ Ὀλλανδία νὰ ἀποτελῇ σήμερον τὸν μεγαλύτερον ἐξαγωγέα τῆς ἠπειρωτικῆς Εὐρώπης εἰς πετρελαιοειδῆ, τὸν μεγαλύτερον ἐξαγωγέα τυροῦ καὶ συμπετυκνωμένου γάλακτος, τὸν τρίτον κατὰ σειρὰν ἐξαγωγέα, εἰς ὅλον τὸν κόσμον γάλακτος εἰς κόνιν καὶ τὸν τέταρτον εἰς βούτυρον. Ἀκόμη ἔρχεται πρώτη παγκοσμίως εἰς ἐξαγωγὰς αὐγῶν καὶ δευτέρα εἰς ἐξαγωγὴν μύρας καὶ φωσφατίνης, ὡς εἶναι δὲ φυσικόν, εἶναι πρώτη εἰς τὴν παγκόσμιον ἐξαγωγὴν τουλιπῶν.

Ἡ Ὀλλανδία δὲν ἔχει ἀξιόλογον ὀρυκτὸν πλοῦτον. Ἡ οἰκονομία τῆς βασιζέται κυρίως εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν, τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ναυτιλιακὴν δραστηριότητα. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ κλάδοι τῆς οἰκονομίας κινοῦνται ἐντὸς τῶν πλαισίων ἑνὸς ὑποδειγματικοῦ ὀρθολογικοῦ προγραμματισμοῦ εἰς τρόπον ὥστε ἡ Ὀλλανδικὴ οἰκονομία νὰ κατευθύνεται ἐπιτυχῶς.

Αἱ βιομηχανίαι τῆς Ὀλλανδίας εἶναι ἀπὸ τὰς ἀρίστας τῆς Εὐρώπης, ἰδιαιτέρως δὲ αἱ Ὀλλανδικαὶ βιομηχανίαι πετρελαιοειδῶν καὶ χημικῶν προϊόντων αἱ ὁποῖαι κατέχουν τὰς δύο πρώτας θέσεις μεταξὺ τῶν εὐρωπαϊκῶν βιομηχανιῶν, ἐνῶ ἡ γνωστὴ ἐταιρεία Φίλιπς κατέχει τὴν ὀγδόην θέσιν.

Τεσσαράκοντα δύο τοῖς ἑκατὸν ἐπὶ τοῦ πληθυσμοῦ ἀπασχολεῖ ἡ βιομηχανία. Εἶναι καὶ αὐτὸ δεῖγμα τῆς ὑφισταμένης βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως. Χαρακτηριστικὸν εἶναι ὅτι, πέραν τῶν γεωργικῶν καὶ συναφῶν βιομηχανιῶν, ἡ Ὀλλανδία ἐπεξεργάζεται καὶ πρώτας ὑλας εἰσαγομένας ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Τοιοῦτοτρόπως ἀνεπτύχθησαν ἰδιαιτέρως ἡ ὑφαντουργία καὶ ἡ ὑαλοργία, ὥστε νὰ κατέχουν ἤδη διακεκριμένην θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπην.

Ἀλλὰ καὶ οἱ περὶ τὴν ναυτιλίαν κλάδοι εὐρίσκονται μεταξὺ τῶν σημαντικωτέρων τῆς Εὐρώπης. Ἡ Ὀλλανδία εὐρίσκεται σταθερῶς μεταξὺ τῶν πέντε πρώτων χωρῶν τοῦ κόσμου εἰς τὴν ναυπήγησιν πλοίων. Τὸ Ρόττερνταμ κατέστη ὁ δεῦτερος λιμὴν τοῦ κόσμου, μετὰ τὴν Νέαν Ὑόρκην. Παράλληλως πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν λιμένων, ἡ Ὀλλανδία κατέχει τὰ σκῆπτρα καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ἐκμεταλλεύσεως τῶν ἐσωτερικῶν ὑδατινῶν ὁδῶν τῆς ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν τομέα τῶν μεταφορῶν. Ἐπὶ πλεόν ἡ Ὀλλανδία διαθέτει καὶ ἓνα ἀπὸ τὰ πυκνότερα συγκοινωνιακὰ καὶ ὀδικὰ δίκτυα τοῦ κόσμου.

Εἰς τὰς ἀεροπορικὰς συγκοινωνίας ἡ Ὀλλανδικὴ Ἐταιρεία KLM διαθέτει ἐπίσης πυκνὸν διεθνὲς δίκτυον. Βεβαίως εἰς τὴν πρότυπον ἀνάπτυξιν τῆς χερσαίας συγκοινωνίας συνέτεινε καὶ τὸ πεδινὸν ἔδαφος ὅπως καὶ ἡ μικρὰ ἔκτασις τῆς χώρας.

Τοιουτοτρόπως με την ανάπτυξιν τῶν συγκοινωνιῶν διευκολύνονται αἱ μεταφοραὶ καὶ τελικῶς τὸ ἐμπόριον.

Ἐνας ἄλλος κλάδος ὁ ὁποῖος προσφέρει πολλὰ εἰς τὴν Ὀλλανδικὴν οἰκονομίαν εἶναι ἡ ἀλιεία, ἡ ὁποία εἶναι ἰδιαιτέρως διαδεδομένη εἰς τὰς βορείους περιοχὰς τῆς χώρας καὶ συνεισφέρει τόσον πολὺ εἰς τὸ ἔθνικόν εισόδημα, ὥστε νὰ ὑπάρχη ἀνάγκη λειτουργίας Ἰπουργείου Γεωργίας καὶ Ἀλιείας.

Μεγάλη ἐπίσης εἶναι καὶ ἡ προσφορὰ τῆς κτηνοτροφίας, ἡ ὁποία εἶναι ἰδιαιτέρως ἀνεπτυγμένη. Ἡ Ὀλλανδικὴ ράτσα τῶν ἀγελάδων εἶναι ἀπὸ τὰς πλέον περιζητήτους εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

Ἄλλὰ καὶ ἡ ἐνέργεια ἀκόμη, χάρις εἰς τὴν λίαν ἀνεπτυγμένην ἠλεκτρικὴν βιομηχανίαν καὶ τὰ ἄφθονα ρέοντα ὕδατα, εἶναι λίαν ὑψηλὴ. Ὅμοίως τὰ ἔργα ὑποδομῆς, ὡς εἶδομεν, εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένα με ἀποτέλεσμα ἐντονωτάτην αὐξήσιν τῆς τουριστικῆς κινήσεως. Εἰς τὴν εὐχάριστον αὐτὴν κατάστασιν διὰ τοὺς Ὀλλανδοὺς συνέτεινεν ἰδιαιτέρως καὶ ἡ ἀνεπτυγμένη τουριστικὴ συνείδησις των διότι οὗτοι, ἐκτὸς τῆς ἐμφύτου τάσεως διευκολύνσεως τῶν ξένων, ἀξιοποιοῦν ἀπὸ τουριστικῆς πλευρᾶς καὶ τὸ ἐλάχιστον.

Δι' ὅλους τοὺς ὡς ἄνω λόγους εἰς τὸν οἰκονομικὸν τομέα ἡ Ὀλλανδία ἀποτελεῖ ἐν γένει ἕνα πρότυπον ἀναπτύξεως διὰ τὰς μικρὰς ἀλλὰ καὶ τὰς μεγάλας χώρας τῆς Εὐρώπης. Ἡ γεωργία περιωρίσθη ὥστε νὰ προσφέρῃ ἐλάχιστα, τὰ 18% περίπου, εἰς τὸ ἔθνικόν εισόδημα, ἐνῶ ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον συμβαδίζουσιν εἰς τὴν ὑψηλὴν προσφορὰν. Ἰδανικὴ ὄντως οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις δι' ἐν σύγχρονον κράτος.

Ἄλλὰ καὶ εἰς τὴν διεθνή συνεργασίαν, καὶ ἰδιαιτέρως τὴν οἰκονομικὴν, ἡ Ὀλλανδία ἀποτελεῖ πρότυπον. Ἡ πρώτη μεταπολεμικὴ ἔνωσις ἐπραγματοποιήθη με τὴν συμμετοχὴν τῆς εἰς τὴν Βενελυξ, ἥτοι τὴν τελωνειακὴν ἔνωσιν Βελγίου, Ὀλλανδίας καὶ Λουξεμβούργου.

* * *

Ἡ ἔμφασις εἰς τὰς οἰκονομικὰς ἐπιτεύξεις, ἡ ὁποία ἐτονίσθη εἰς τὰ προηγηθέντα, ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν πρόθεσιν νὰ δοθῇ μίαν εἰκὼν τοῦ τί δύναται νὰ προσφέρῃ ὁ ἀνθρώπινος παράγων εἰς μίαν ἐθνικὴν οἰκονομίαν. Βεβαίως ἡ φιλοπονία καὶ ἡ ἀγωνιστικὴ διάθεσις τῶν Ὀλλανδῶν ἀποτελοῦν πρότυπον, ὅλα ὁμῶς ὅσα ἐπετεύχθησαν θὰ ἦτο λίαν δυσχερὲς νὰ πραγματοποιηθοῦν ἐὰν δὲν ὑφίστατο καὶ ἀνάλογον μορφωτικὸν ἐπίπεδον, ὥστε νὰ ὑπάρχη βαθεῖα συνείδησις τόσον τῶν ἐπιδιώξεων ὅσον καὶ τοῦ ἔργου τὸ ὁποῖον ἐπιτελοῦν.

Τὰ πάντα ἐπραγματοποιήθησαν διότι ἡ οἰκονομία, ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ θρησκεία ἀκόμη κατάρθωσαν νὰ συνεργασθοῦν εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ δημοσίου βίου τῆς Ὀλλανδίας. Ὁ ρόλος τῆς θρησκείας εἶναι πλέον ἐντονος ἀπὸ τὰς λοιπὰς χώρας τῆς Δυτ. Εὐρώπης. Αὐτὸ γίνεται ἀντιληπτὸν καὶ ἀπὸ τὰς πολυαριθμοὺς ἐκκλησίας τὰς ὁποίας συναντᾷ κανεὶς εἰς τὰς Ὀλλανδικὰς πόλεις.

Εἰς τὰ εὐάριθμα πολιτικά κόμματα τῆς χώρας ἐκπροσωποῦνται περισσώτερον αἱ διάφοροι θρησκευτικαὶ παρά αἱ πολιτικαὶ τάσεις. Βεβαίως ἡ θρησκεία, ὅπως γίνεται ἀντιληπτὸν ἐξ ὧσων ἀνεφέρθησαν, ἀπετέλεσε σημαντικὸν στοιχεῖον διὰ τὴν πραγματοποίησιν μεγάλων ἐπιτευγμάτων, ὅπως ἡ σύνθεσις πολιτικῆς καὶ θρησκείας, ὅσον καὶ ἐὰν ξενίζῃ, ἐπραγματοποιήθη ἀνωδύνως καὶ ἐθεμελίωσε περισσότερον τὸν παράγοντα «πίστιν» εἰς τὸν λαόν. Ἡ συνεργασία τῶν πολιτικῶν κομμάτων εἰς τὴν ἐνάσκησιν τῆς ἐξουσίας εἶναι ὑποδειγματικὴ, ἐξουδετερουμένων τῶν μειονεκτημάτων τοῦ πολυκομματισμοῦ.

Ἐνδεικτικὴ τῆς τάσεως πρὸς συνεργασίαν εἶναι ἡ σύνθεσις τῆς Ὁλλανδικῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία περιλαμβάνει σήμερον στελέχη ἐκ τεσσάρων κομμάτων.

Ἀκόμη, εἰς τὸν πολιτικὸν τομέα, πρέπει νὰ τονισθῇ ἡ θέσις τῆς χώρας ἐν σχέσει πρὸς τὴν εὐρωπαϊκὴν ἐνοποίησην. Ἡ Ὁλλανδικὴ Κυβέρνησις ὑποστηρίζει περισσότερον τὴν συνεργασίαν καὶ μὲ τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν ἐνῶ ὁ Ὁλλανδικὸς λαὸς φαίνεται νὰ προτιμᾷ μίαν ὑπερεθνικὴν Εὐρωπαϊκὴν Κοινότητα, ἀνεξάρτητον δηλαδὴ ἀπὸ τὰ ἐπὶ μέρους κράτη, ἀλλὰ καὶ τὰς λοιπὰς ἡπείρους. Γεγονὸς εἶναι ὅτι ἡ Ὁλλανδία ἀνήκει εἰς τοὺς πρωτοπόρους τῆς εὐρωπαϊκῆς συνεργασίας καὶ εἰς τὸ ἔδαφός της συνῆλθον συνέδρια, ἰδίως εἰς Χάγην, τὰ ὁποῖα ἔθεσαν τὰ θεμέλια τῆς συνεργασίας αὐτῆς. Ἡ συμμετοχὴ της εἰς τὴν Κοινὴν Ἀγορὰν ὀφείλεται εἰς οἰκονομικοὺς κυρίως λόγους, ἀλλὰ δὲν παύει νὰ κυριαρχῆται ἀπὸ αὐτὸ τὸ πνεῦμα. Τοιοῦτοτρόπως, ἡ Ὁλλανδία ἐπιδιώκει τὴν διεύρυσιν τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς μὲ τὴν συμμετοχὴν καὶ ἄλλων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν.

Ἡ τάσις πρὸς διεθνῆ συνεργασίαν ἀντικατοπτρίζεται ἀκόμη καὶ εἰς τὸ γεγονός ὅτι ἡ Ὁλλανδία ἀποτελεῖ κέντρον διεθνῶν συνδιασκέψεων καὶ ἔδραν διεθνῶν ὀργάνων καὶ ὀργανισμῶν, ὅπως τοῦ Διεθνoῦς Δικαστηρίου τῆς Χάγης, τὸ ὁποῖον ἔχει προσφέρει μεγάλας ὑπηρεσίας εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς εἰρήνης. Ἀκόμη εἰς τὸ Ἀμστερνταμ εὐρίσκεται ἡ ἔδρα τοῦ Πολιτιστικοῦ Ἰδρύματος Fondation Européenne de la Culture, τὸ ὁποῖον τελεῖ ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τῆς Α.Β.Υ. τοῦ Πρίγκιπος Βερνάρδου, τὸ δὲ βον Συνέδριον τοῦ ὁποῖου συνῆλθεν εἰς Ἀθήνας (Μάιος 1964).

Ἀλλὰ ἔτι περαιτέρω καὶ εἰς τὸ ζήτημα τῶν ἀποικιῶν, τὸ ὁποῖον ἔχει σοβαρὸν ἀντίκτυπον ἐπὶ τῶν συγχρόνων διεθνῶν σχέσεων, ἡ Ὁλλανδία ἠκολούθησε φιλελευθέραν πολιτικὴν. Κατῶρθωσε νὰ μὴ θεωρῆται ἀποικιοκρατικὴ, ὅσον τοῦλάχιστον αἱ λοιπαὶ ἀποικιακαὶ χῶραι τῆς Εὐρώπης. Τοῦτο ἐπετεύχθη κυρίως χάρις εἰς ὀξεῖαν διορατικότητα ἡ ὁποία ὠδήγησεν εἰς τὴν δημιουργίαν συνθηκῶν ὥστε αἱ ἀποικίαι της νὰ καταστοῦν λίαν ἐνωρὶς αὐτοκυβερνώμεναι καὶ βραδύτερον ἀνεξάρτητοι. Χαρακτηριστικῶς, ἕνας Ἀγγλος εἶπεν ὀλίγα ἔτη πρὸ τοῦ Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου: «Οἱ Ὁλλανδοὶ ἔχουν μίαν Αὐτοκρατορίαν χωρὶς τὸν πειρασμὸν νὰ εἶναι αὐτοκρατορικοί».

Ἡ παρουσία πολυαριθμῶν νέων ἐπιστημόνων ἀπὸ τὰς νέας ἀνεξαρτήτους χώρας τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀσίας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰς χώρας τῆς Ν. Ἀμερικῆς διὰ τὰ μετεκπαιδευθῶν εἰς Ὀλλανδίαν δίδει ἕνα δεῖγμα ὄχι μόνον τῆς ἐλλείψεως ἀποικιακῆς νοοτροπίας, ἀλλὰ, ἀντιθέτως, τῆς τάσεως πρὸς συνεργασίαν καὶ παροχὴν βοήθειας πάσης φύσεως εἰς διεθνή κλίμακα, ἀλλὰ παραλλήλως καὶ δεῖγμα τῆς ὑψηλῆς στάθμης τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων τῆς Νώρας.

Μετὰ μίαν θρησκευτικὴν διένεξιν περὶ τὴν ἐκπαίδευσιν, ἡ ὁποία διήρκεσεν ἐπὶ μακρὸν παρατηρεῖται ὑψηλὸν μορφωτικὸν ἐπίπεδον χάρις εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν Ἀνωτάτων Σχολῶν καὶ τὴν εὐρεῖαν παροχὴν παιδείας ποιοτικῶς καὶ ποσοτικῶς. Τὰ ἀνώτατα ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα τῆς Ὀλλανδίας κατέχουν διακεκριμένην θέσιν ὄχι μόνον μεταξὺ τῶν ἀναλόγων τῆς λοιπῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ καὶ ὅλου τοῦ Κόσμου. Ἄλλωστε τὰ περισσότερα συγκαταλέγονται καὶ μεταξὺ τῶν παλαιότερων τοῦ κόσμου.

Ἐνὰ ἄλλο χαρακτηριστικὸν εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν εἶναι ἡ πλήρης ἰσοτιμία δημοσίας καὶ ἰδιωτικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ ἡ ἰσοδύναμος ἐνίσχυσις τῶν ἀπὸ τὸ Κράτος. Εἰς τὴν χρηματοδότησιν τοῦ τομέως αὐτοῦ οἱ Ὀλλανδοὶ εἶναι πολὺ γενναιόδωροι, γνωρίζοντες ὅτι προβαίνουν εἰς μίαν ἀπὸ τὰς βασικωτέρας μακροπροθέσμους ἐπενδύσεις.

Ἡ ἀνεπτυγμένη ἐκπαίδευσις καὶ ἐπομένως τὸ ὑψηλὸν μορφωτικὸν ἐπίπεδον ἔδωσαν εἰς τὴν Ὀλλανδίαν τὴν δυνατότητα νὰ παρουσιάσῃ ἐξέχοντα πολιτισμὸν χάρις εἰς τὸ ὅτι καὶ ἐδῶ ὑφίσταται μακρόπνου καὶ πλήρως θεμελιωμένον πρόγραμμα. Σχετικῶς δέον ὅπως ἀναφερθῆ ὅτι ὡς πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν ἐδόθη ἰδιαίτερα σημασία εἰς τὰ κτίρια, ὄχι μόνον ἐξωτερικῶς, ἀλλὰ καὶ ἐσωτερικῶς. Ἡ ὅλη διαρρύθμισις, ἐπίπλωσις καὶ ὁ ἐν γένει ἐξοπλισμὸς τῶν ἀντιμετωπίσθησαν μὲ βάσιν τὰς τελευταίας μεθόδους τῆς παιδαγωγικῆς καὶ μὲ συνεργασίαν μεταξὺ παιδαγωγῶν, ἰατρῶν, τεχνικῶν, ὑγιεινολόγων, ἀρχιτεκτόνων καὶ ἄλλων εἰδικῶν.

Ἡ Ὀλλανδία ἀποτελεῖ μίαν χώραν τῆς ὁποίας ἡ συμβολὴ εἰς τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ εἰς τὸν πολιτισμὸν γενικώτερον, κατέχει ἰδιαίτεράν θέσιν.

Ἐδῶ δεσπόζουσι ὀνόματα ὅπως τοῦ Ἐράσμου, τοῦ Γκρότιους, τοῦ Ροῦμπενς, τοῦ Βὰν Γκόγκ, διὰ τὰ ἀναφέρωμεν ἐκ τοῦ προχείρου μερικοῦς.

Εἰς τὴν Ὀλλανδίαν συναντῶνται ὁ ρωμαντισμὸς καὶ ὁ ρεαλισμὸς. Δύο ἔννοιαι, ἀσυμβίβαστοι ἐκ πρώτης ὄψεως, αἱ ὁποῖαι ὁμως κατάρθωσαν νὰ συνυπάρξουν εἰς τὸν σημερινὸν Ὀλλανδικὸν χῶρον.

Πράγματι ἐὰν κανεὶς σκεφθῆ βαθύτερον τὸ ζήτημα, θὰ τὸ θεωρήσῃ παράδοξον. Τὸ γεγονός δηλαδὴ ὅτι ὁ Ὀλλανδικὸς λαὸς κατάρθωσε ὑποδειγματικῶς νὰ συνδέσῃ παρὸν, παρελθὸν καὶ μέλλον. Ἄν καὶ ρωμαντικοὶ εἰς τὴν φύσιν

των οἱ Ὀλλανδοί, ὑπερέβαλον τὸν ἑαυτὸν των καὶ κατώρθωσαν νὰ ἀποδείξουν ὅτι προσαρμύζονται εἰς πᾶσαν περίστασιν.

Ἡ Ὀλλανδία κατώρθωσε μόνη νὰ ἐπιτύχη ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἀποτελεῖ σήμερον ἐπιδίωξιν παντὸς συγχρόνου κράτους : τὴν πολιτικὴν, οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν δημοκρατίαν. Ὅσαι ἀσήμενοι ἀτέλειαι ὑφίστανται εἶναι φυσιολογικαὶ εἰς τὰ πλαίσια μιᾶς τόσον ἐντόνου προσπαθείας.

Οἱ Ὀλλανδοὶ ἐπέτυχον τὴν πραγματοποιήσασιν τοῦ «κράτους εὐημερίας» μὲ ἀποτέλεσμα ἡ οἰκονομικὴ ἰσχὺς νὰ φέρῃ καὶ τὴν πολιτικὴν ἰσχύϊν καὶ νὰ χραράξῃ νέους δρόμους, ἀνοίγουσα νέους ὁρίζοντας, διὰ τὰ μικρὰ κράτη.

Τὸ πῶς ἐπραγματοποιήθησαν ὅλα αὐτὰ καὶ ποῦ ἐβασίσθησαν εὐρίσκεται, ἐν μέρει τουλάχιστον, καὶ εἰς τὰς ἀπόψεις τοῦ Ὀλλανδοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Joseph Luns, ὁ ὅποιος τὰς ἐκθέτει εἰς ἄρθρον του εἰς τὸ Ἀγγλικὸν ἐπιστημονικὸν περιοδικὸν International Affairs, δι' αὐτῶν δίδεται μία εἰκὼν τῆς Ὀλλανδικῆς θέσεως εἰς τὰς διεθνεῖς σχέσεις.

Γράφει ὁ κ. Λούνς :

«Ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Ὀλλανδικοῦ κράτους μέχρι σήμερον ἠντλήσαμεν τὴν δυνάμιν μας ἀπὸ τὸ ὅτι εἴμεθα «ἀνοικτοὶ» εἰς τὰς κινήσεις ἀνθρώπων, ἰδεῶν καὶ ἀγαθῶν ἀπὸ καὶ πρὸς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου. Αἱ σύντομοι περίοδοι εἰς τὴν ἱστορίαν μας κατὰ τὰς ὁποίας εἴχομεν συνδέσει τὴν τύχην μας κατὰ προτίμησιν μὲ τὴν Εὐρωπαϊκὴν ἡπειρον δὲν ἦσαν ἀπὸ τὰς εὐτυχεῖς καὶ ἐστρέψαμεν ταχέως τὸ βλέμμα μας καὶ πάλιν πρὸς τὴν θάλασσαν.

Ἐπειδὴ ζῶμεν εἰς μίαν χώραν εἰς τὴν ὁποίαν ἡ ξηρὰ καὶ ἡ θάλασσα ἔχουν τὴν αὐτὴν σημασίαν, ἀκριβῶς, ἡ ἰδέα τοῦ νὰ περιορισθῶμεν εἰς ἓνα ἐσωστρεφεῖ ὁμιλον ἡπειρωτικῶν ἔθνων, εἶναι ξένη εἰς ἡμᾶς.

Προσαρμοζόμενοι, πνευματικῶς καὶ ὑλικῶς, εἰς ἓνα μεταβαλλόμενον κόσμον ἐδέχθημεν ἓνα νέον ρόλον μίαν νέαν ἀποστολὴν καὶ, τὸ σημαντικώτερον ὅλων, νέας εὐθύνας.

Ἐκπληροῦντες αὐτὸν τὸν ρόλον δὲν σημαίνει ὅτι ἔχομεν χάσει τὰς ἰδιομορφίας μας. Μοιραζόμενοι τὰς αὐτὰς ἰδέας μὲ ἄλλα ἔθνη δὲν σημαίνει ὅτι χάνομε τὴν προσωπικότητά μας, πρᾶγμα τὸ ὅποιον ἄλλωστε δὲν θὰ ἴητο καὶ ἐπιθυμητόν.

Ἐπιθυμία μας εἶναι νὰ δημιουργήσωμεν μεγάλα ἐπιτεύγματα μὲ ἄλλους λαοὺς καὶ ἔθνη ἀξιοποιοῦντες τὴν διεθνή συνεργασίαν».

* * *

Ἐκ τῆς ὡς ἄνω ἐπισήμου Ὀλλανδικῆς θέσεως ἡ Ὀλλανδία δύνανται νὰ ἀξιώσῃ ὅπως θεωρηθῇ ὡς πρότυπον καὶ εἰς τὰς ἰδεολογικὰς τάσεις.

Τὸ σημαντικώτερον ὅμως πρότυπον εὐρίσκεται εἰς τὸ γεγονός ὅτι, παρὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς μεθοδικότητος, τῆς τεχνικῆς καὶ τῆς οἰκονομίας, οἱ Ὀλλαν-
«ΑΡΧΕΙΟΝ» Δ. Ε. Καλιτσουνάκη, Τόμ. 45ος (1965), Τεύχ. Β'

δοὶ δὲν κατέληξαν εἰς τὴν τεγνοκρατίαν. Παρὰ τὸν ἀγῶνα ἐναντίον τῆς φύσεως καὶ τὴν ἀναγκαστικὴν ἐξιδανίκευσιν τῆς τεχνικῆς, ὁ 'Ολλανδὸς παραμένει πιστὸς εἰς τὸν ἄνθρωπον, εἰς αὐτὸν ποῦ ἀρχίζει καὶ τελειώνει τὸ 'Ολλανδικὸν πρότυπον. 'Η πίστις αὐτὴ διαφαίνεται καὶ ἀπὸ τὸ ἀκόλουθον κείμενον τὸ ὁποῖον περιέχεται εἰς τὸ βιβλίον «Τὸ 'Ολλανδικὸν 'Εκπαιδευτικὸν Σύστημα».

«Πρὶν ἀπὸ ἓνα αἰῶνα καὶ πλέον, ἓνας 'Ολλανδὸς ποιητὴς περιέγραψε τὴν 'Ολλανδίαν ὡς χώραν τῆς ὑμίχλης, τῆς λάσπης, τοῦ ἀέρος καὶ τῆς ἀδιακόπου βροχῆς.

Αὐτὸ ἀποδεικνύει ὅτι ὄχι μόνον ἐγνώριζε τὴν χώραν του ἀλλὰ καὶ ὅτι τὴν ἀγαποῦσε.

Νερό, ἀέρας, σύννεφα.

'Επιθυμία διὰ τὴν ἐλευθερίαν, ἐπιθυμία πρὸς δρᾶσιν».

Καὶ συνεχίζει περαιτέρω :

«'Η ἱστορία μᾶς ἐπλάσε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. 'Η παράδοσις μεταδίδεται ἀπὸ γενεᾶν εἰς γενεᾶν, ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν, τὸν διδάσκαλον, τὸ σχολεῖον.

Ξεκινήσαμε μὲ τὸ τίποτε, οὔτε κἂν στερεὸν ἔδαφος κάτω ἀπὸ τὰ πόδια μας. 'Η ὑπόλοιπος Εὐρώπη ὑπῆρχε πρὸ πολλοῦ ὅταν αἱ Κάτω Χῶραι ἦσαν ἀκόμη ἔρμαιον τῆς θαλάσσης. 'Η ὀνομασία ποῦ ἐδόθη ἤτο δικαιολογημένη : ΚΑΤΩ ΧΩΡΑΙ. Πράγματι πολὺ χαμηλαὶ διὰ νὰ κάνουν κάτι χωρὶς νὰ προφυλαχθοῦν μὲ φράγματα, χωρὶς τὰ μέσα νὰ ἀπομακρύνουν τὸ νερὸ ποῦ ἐπερίσσειε.

Τὸ νερὸ : φίλος καὶ ἐχθρὸς, παλαιὸς σήμερον καὶ διὰ πάντοτε. Πόλεμος ἐναντίον του. Μία μάχη ποῦ ἤρχισε πρὸ αἰώνων καὶ ποῦ ἐκτείνεται πρὸς τὸ μέλλον. Μία μάχη παράλληλος μὲ τὴν μάχην διὰ τὴν ἐλευθερίαν, ποῦ δεσπόζει εἰς ὅλην τὴν πολυτάραχον ἱστορίαν τῶν Κάτω Χωρῶν. Μάχη μὲ βᾶσιν τὰς ἠθικὰς ἀξίας, μάχη διὰ τὴν ζωὴν, τὴν ἐθνικὴν ἐπιβίωσιν τὸ σήμερον καὶ πρὸ παντός, τὸ αὔριον».

* * *

«Ὅταν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν μας πόσα προβλήματα δύσκολα ἀντιμετωπίζουσι σήμερον ὅλα τὰ κράτη καὶ ἰδιαίτερος τὰ ὑπὸ ἀνάπτυξιν, ὅπως ἡ 'Ελλάς, ἀσφαλῶς τὸ παράδειγμα τῆς 'Ολλανδίας, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν θέλησιν (ποῦ τόσον χαρακτηριστικῶς ἐκφράζονται εἰς τὸ προηγηθὲν κείμενον), ἀλλὰ κυρίως ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐργατικὴν ἰσότητα καὶ τὴν μεθοδικότητα θὰ πρέπει νομίζομεν νὰ ἀποτελέσῃ ὁδηγὸν διὰ τὰς σχετικὰς προσπαθείας καὶ τῆς ἰδικῆς μας χώρας.